

Сяргей ШАПРАН

ПЯЦЬСОТ КНІГ ГЕНАДЗЯ БУРАЎКІНА

Паэт Генадзь Бураўкін ганарыўся сваёй бібліятэкай, лічыў, што ў яго вялікая калекцыя паэтычных кніг і дакументальнай літаратуры пра Другую сусветную вайну. Яно й зразумела: дзяцінства прыпала на ваеннае ліхалецце, у тым часе вытокі неўтаймаванай натуры “бураннага” Бураўкіна, як назваў яго калега-літаратар. Але мяне найперш цікавіла іншае – адных толькі кніг з дарчымі надпісамі ў Генадзя Мікалаевіча не менш за паўтысячы. Хоць насамрэч іх невымерна больш – размова ў дадзеным выпадку ідзе пра аўтографы пісьменнікаў, якія не маюць патрэбы ў дадатковым прадстаўленні. Так, напрыклад, і сёння ў бураўкінскім кабінце чатыры кнігі з дарчымі надпісамі Уладзіміра Караткевіча, пяць – Петруся Броўкі, сем – Пімена Панчанкі, восем – Васіля Быкава, амаль трыццаць – Рыгора Барадуліна, яшчэ больш – Ніла Гілевіча. У гэтых аўтографіях – біяграфія сяброўства і гісторыя літаратуры. Аднак якая ж бібліятэка без таямніц?..

Генадзь Бураўкін сабраў вялікую калекцыю паэтычных кніг: тут і асобныя выданні, і вялікая серыя “Бібліятэка беларускай паэзіі”, што не дзіўна, бо паэзіяй ён захапіўся яшчэ ў школе – пра гэта сведчаць томікі Анатоля Астрэйкі, Аляксея Зарыцкага, Міколы Засіма і Пімена Панчанкі пачатку 1950-х, на якіх не дарчыя надпісы аўтараў, а пазнака сінім чарнілам: “3 кнігі Г. Бураўкіна, г. Полацк” – так школьнік, а потым і студэнт Генадзь Бураўкін нібы экслібрысам пазначаў кнігі з уласнай бібліятэкі. Выданні з аўтографамі славытых паэтаў з’явіліся ўжо пазней...

“Генадзю Бураўкіну, роднаму па зямлі Полацкай, па зямлі Беларускай. Хай жа шчырае слова павялічвае моц і славу яе”*, – гэта пажаданне Петруся Броўкі, народнага паэта і акадэміка, намаганьнямі якога была створана “Беларуская Савецкая Энцыклапедыя”. Кажуць, што Пятрусь Усцінавіч любіў паўтараць: “Цывілізаваным лічыцца толькі той народ, які мае свой сцяг, герб і энцыклапедыю”. А яшчэ гаварыў, ці то жартам, ці ўсур’ёз, паказваючы ў адзін са сваіх юбіле-

Генадзь Бураўкін у сваім кабінце. Фота С. Шапрана.

яў на пінжак, дзе мацаваліся шматлікія ордэны ды іншыя знакі і адзнакі: “Тут уся гісторыя беларускай савецкай літаратуры”.

Сапраўды, Броўка, Герой Сацыялістычнай Працы і лаўрэат шасці дзяржаўных прэмій, яшчэ паўстагоддзя таму быў сімвалам сучаснай беларускай літаратуры і аўтарытэтам для бураўкінскага пакалення. Невыпадкова Генадзь Мікалаевіч згадваў яго ў вершы “Слова наша роднае, хапала...” следам за іншымі класікамі – Максімам Багдановічам, Якубам Коласам і Янкам Купалам: “Строга з нас вачэй не зводзіць Броўка” [1, с. 161]. І можна толькі здагадацца, наколькі важнай была для яго такая ацэнка: “Генадзю Бураўкіну, шчыраму сэрцам, светламу думкамі, земляку-палачаніну”, – так Пятрусь Усцінавіч напісаў вясной 1969-га на кнізе “Між чырвоных рабін”.

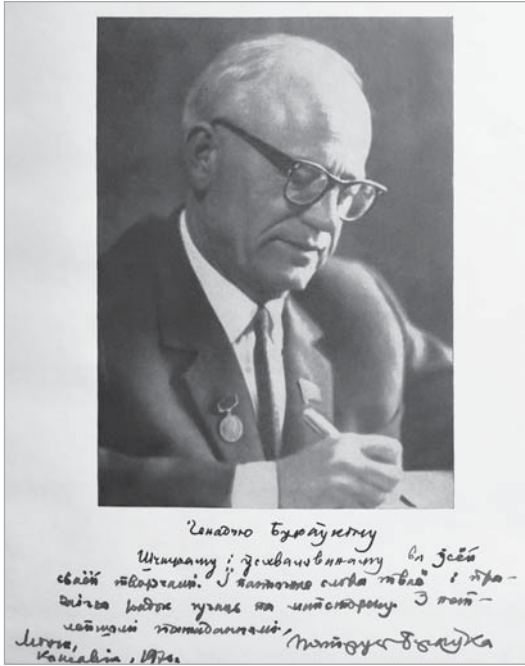
**“НЯМА ПАЭТАЎ СТАРЭЙШЫХ І МАЛАДЗЕЙШЫХ,
ЁСЦЬ ПАЭЗІЯ”**

Між тым у вершы “Слова наша роднае, хапала...” разам з Петрусём Броўкам згадваліся не адны толькі пачынальнікі – адразу пасля Купалы Бураўкін назваў Аркадзя Куляшова, чые кнігі і сёння зберагаюцца ў хатняй бібліятэцы. На адной з іх, паэме “Далёка да акіяна”, аўтограф рукой Аркадзя Аляксандравіча: “Дарагому Генадзю Бураўкіну, з любоўю і павагай як да паэта, так і да чалавека”. На другой: “Дарагому Генадзю Бураўкіну – няма паэтаў старэйшых і маладзейшых, ёсць паэзія. З любоўю, *Ар. Куляшоў. 2.ІІ.75 г.*”**. Так напісаў той, для каго паэзія праз усё

* Дарчы надпіс 1968 г. на кнізе “Всегда с тобой” П. Броўкі (М., 1967).

** Дарчы надпіс на кнізе “На полумиллиардном километре” А. Куляшова (М., 1974).

Дарчы надпіс Петруся Броўкі
на 1-м томе Выбранных твораў.

жыццё была галоўнай. І гэта не проста прыгожая фраза – гэта прынцыпы паэта, які перад шлюбам сумленна папярэдзіў нявесту: “Ні каханне, ні сям’я ніколі не будуць для мяне важней за паэзію”.

Хоць выключэнні, як вядома, толькі пацвярджаюць правіла. Былі яны і ў Куляшова. Дачка Валянціна расказвала пра сяброўства маці з маладым тады крытыкам Лукашом Бэндэ. Для Бэндэ беларуская мова не была роднай, і, гасцючы ў доме Куляшова, ён запісваў за ягонай жонкай Ксеніяй розныя “вясковыя” слоўцы, плаціў за кожнае па пятак. За тых пятакі Ксенія купляла марозіва, пакуль аднойчы муж яе сястры Платон Галавач, у доме якога Бэндэ таксама часта бываў, не папярэдзіў: “Ксана, Лукаш ужо не той чалавек”. Праз два гады Галавача арыштавалі, а Куляшова перасталі друкаваць, сям’я перабіралася з хлеба на ваду. Ад яго пад пагрозай выключэння з камсамола і Саюза пісьменнікаў патрабавалі развесціся з жонкай – сваячкай “ворага народа”. Расказаўшы пра гэта Ксеніі, Куляшоў паглыбіўся ў тужлівы роздум. “Што ж ты збіраешся рабіць?” – спыталася жонка пасля працяглага маўчання. “Усё застаецца як было”. – “Але ж ты казаў, што паэзія для цябе важнейшая”. – “Грош цана таму паэту, які здольны на здраду”, – адказаў Аркадзь Аляксандравіч.

...Калі Куляшова не стане, Генадзь Бураўкін напіша ў перазовы з яго знакамітым “Бывай...”:

*І не прыглушыць праспяванай песні
Расстаяная, заплаканая медзь,
І вечна ў беларускім паднябессі
Ён будзе майскім жаўруком звінець* [1, с. 155].

“НА БЯСКОНЦЫХ ШЛЯХАХ ДРУЖБЫ І ПАЭЗІІ”

Яшчэ адно хрэстаматыйнае імя – Максім Танк. Народны паэт, акадэмік, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў, дэпутат і член ЦК, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат пяці прэміяў. Аднак найперш паэт, і паэт без перабольшвання вялікі. Невыпадкова, называючы Максіма Танка “рэдкаім талентам” і “жывым класікам”, Бураўкін вылучаў яго – разам з П. Панчанкам і А. Куляшовым – як свайго паэтычнага настаўніка. “Ягонья вершы – як выкіданне вулкана, калі разам з гарачай лавай кацяцца і камяні. У яго настолькі яркае вобразнае мысленне, што ён ці то не паспяваў, ці то, магчыма, не хацеў інструментаваць радок. Брыльянты былі такія цудоўныя, што ён не імкнуўся іх граніць, – хай застаюцца такімі, якія ёсць” [2], – пісаў Генадзь Мікалаевіч і згадваў сваіх літаратурных настаўнікаў у вершы “Ідуць паэты пачкамі...”:

*Ідуць паэты пачкамі –
Дэбютаў паласа, –
Але няма
Ні Панчанкі,
Ні Танка,
Ні Сыса* [3].

У хатняй бібліятэцы Бураўкіна і сёння разам з карэспандэнцыяй Яўгена Іванавіча захоўваюцца дзве кнігі з дарчымі аўтаграфамі, на адной з іх напісана: “Дарагому другу Генадзію Бураўкіну на добры ўспамін аб нашых супольных літаратурных сустрэчах. Ад усяго сэрца, М. Танк. 63 г. 3/ХІІ. Мінск”*.

Такое стаўленне да маладзейшага калегі Яўген Іванавіч пранёс, мусіць, праз усё жыццё, бо, будучы старшынёй Саюза пісьменнікаў, ён прапаноўваў Бураўкіну працаваць разам. Запіс у дзённіку летам 1980-га сведчыць: “Таварылі з Бураўкіным. Ён згодзен прыйсці на работу ў СІ, толькі да з’езда не хоча расставання з сваім Камітэтам па тэлебачанні і радыёвяшчання” [4]. Аднак Генадзя Бураўкіна з пасады старшыні Дзяржтэлерадыё не адпусцілі, у выніку памочнікам Максіма Танка стаў Ніл Гілевіч.

Між іншым, у той дзень, калі Яўген Іванавіч зрабіў гэтую прапанову, ён так падпісаў сваю кнігу: “Г. М. Бураўкіну – на добры ўспамін аб нашых незабыўных сяброўскіх сустрэчах на бясконцых шляхах дружбы і паэзіі. Максім Танк. Мінск, 10/VII 1980 г.”**.

Развітваючыся са старэйшым сябрам, Генадзь Бураўкін з сумам напіша:

*Зноў пацягнуў наш родны небасхіл –
Упала зорка зырка ў знямозе.
І сэрца, што ўжо больш не мела сіл,
Раптоўна спатыкнулася ў дарозе* [1, с. 251].

* Дарчы надпіс на кнізе “Лірыка” М. Танка (Мінск, 1963).

** Дарчы надпіс на кнізе “Ave Maria” М. Танка (Мінск, 1980).

“ПАЭТУ І СЯБРУ”

Пройдзе час, і ўжо самога Генадзя Бураўкіна сучаснікі запішуць да тых хрэстаматыйных паэтаў, якіх будуць вывучаць у школе. І цяпер ужо Генадзь Мікалаевіч будзе карыстацца такім жа бясспрэчным аўтарытэтам, як яго папярэднікі-настаўнікі. Таму парукай і ўспаміны ўжо спачылых літаратараў, і яшчэ жывыя сведкі тых часоў, доказам гэтаму і шматлікія дарчыя аўтографы славурых людзей Беларусі...

“Дарагому Генадзю Бураўкіну, чалавеку шчырага сэрца і светлага таленту, – сардэчна”, – падпісаў вядомы паэт Сцяпан Гаўрусёў восенню 1963 г. сваю кнігу “Шчодрасць”. А гэта пажаданне былога вязня сталінскага ГУЛАГу паэта Сяргея Грахоўскага: “Дарагому Генадзю Бураўкіну. Ад шчырага сэрца жадаю, каб Ваша звонкая і сумленая маладосць заўсёды была такою бескампраміснаю і баявою. Новых Вам вершаў і радасцей”*. І словы ўдзячнасці яшчэ аднаго хрэстаматыйнага аўтара: «Паважанаму рэдактару Генадзю Мікалаевічу Бураўкіну з падзякай за надрукаванне маёй першай (можа, не апошняй, дай божа!) прозы “317 дзён вайны”. *І. Мележ*, 20 гадоў, 298 артполк, Кіеўская Асобая ваен[ная] акруга, Паўднёвы фронт**». Разам з прызнаннем іншага старэйшага калегі: “Генадзю Бураўкіну, дарагому, па-сапраўднаму дарагому паэту, чалавеку. *М. Лужанін*. 9/IX.99***».

А гэта канстатацыя выдавочнага ад двух прафесараў: “Дарагім Генадзю і Юлі Бураўкіным, захапляючыся тым, што Міністр застаецца Маэстра, як заўсёды вітаючы Вас усім сэрцам. Ваш *Алег [Лойка]*. 3 Днём Перамогі, 9 мая 1983****; “Дарагім Юліі і Генадзю Бураўкіным з удзячнасцю за тое, што яны ёсць у далёкім Нью-Йорку і робяць вялікую і важную для Беларусі справу. *А. Мальдзіс. Нью-Йорк, 13.10.90******. І наўздагон жартаўлівая парада драматурга Андрэя Макаёнка: “Геннадію Буравкіну. Приобщайся к драматургии, она тоже поэзия, да еще говорят – высшего рода. А?”*****».

* Дарчы надпіс ад 9 чэрвеня 1965 г. на кнізе “Памяць. Лірыка” С. Грахоўскага (Мінск, 1965).

** Дарчы надпіс на кнізе “Жыццёвы клопат” І. Мележа (Мінск, 1975).

*** Дарчы надпіс на кнізе “Паразмаўляй са мной, зямля” М. Лужаніна (Мінск, 1983).

**** Дарчы надпіс на кнізе “Янка Купала” А. Лойкі (М., 1982).

***** Дарчы надпіс ад 13 кастрычніка 1990 г. на кнізе “Жыцце і ўзнісенне Уладзіміра Караткевіча” А. Мальдзіса (Мінск, 1990).

***** Дарчы надпіс ад 10 чэрвеня 1971 г. на кнізе “Трыбунал. Зацюканы апостал” А. Макаёнка (Мінск, 1971).

Сябры: Васіль Быкаў, Ніл Гілевіч, Анатоль Вярцінскі, Генадзь Бураўкін.

Нарэшце, такія яшчэ прызнанні сяброў маладосці: “Дарагому Генадзю Бураўкіну, Паэту і Сябру, з якім заўсёды трывала і надзейна – і ў творчасці, і ў жыцці. *Васіль Зуёнак. 10.XI.2010******; “Дарагі Генадзь, мне заўсёды было ўцешліва ад нашай даўняй дружбы, і сёння я, карыстаючыся выпадкам, лішні раз хачу сказаць пра гэта. *б. VI.73 года. Твой Іван Чыгрынаў******».

Што ўжо казаць пра яшчэ два дарчыя надпісы: “Шаноўнаму Генадзю Мікалаевічу вельмі сардэчна і заўжды з любоўю на добры ўспамін. А яшчэ з вялікай удзячнасцю – за святло, за падтрымку, за харавство. Адным словам, з глыбокай павагай – *Рая*” (аўтограф паэткі Раісы Баравіковай*****); “Генадзю Бураўкіну – паплечніку і нястомнаму аратаму на ўспамін аб нялёгкіх гадах, калі мы засявалі родным зернем тэлерадыйную ніву”*****, – інскрыпт блізкага сябра Валянціна Блакіта, які, працуючы ў ЦК, дапамагаў Бураўкіну ў адзін з найбольш складаных перыядаў ягонага жыцця – калі ён, узначальваючы Дзяржтэлерадыё, рабіў Беларускае тэлебачанне беларускім.

“МОЕМУ БІЛОРУСЬКОМУ БРАТОВІ”

Аднак не з аднымі толькі суайчыннікамі звязвала Генадзя Бураўкіна сяброўства. І тут варта згадаць ягонае эсэ “Як многа ў гэтым гукі...” [5]: «А хіба я магу забыць доўгія вечары ў гатэльных нумарах “Масквы” і “Расіі” з Віктарам Астаф’евым і Дзмітром Паўлычкам, –

***** Дарчы надпіс на Выбранных творах В. Зуёнка (Мінск, 2010).

***** Дарчы надпіс на кнізе “Плач перапёлкі” І. Чыгрынава (Мінск, 1972).

***** Дарчы надпіс ад 26 верасня 2013 г. на кнізе “Кава для дамавіка” Р. Баравіковай (Мінск, 2013).

***** Дарчы надпіс ад 18 лютага 1986 г. на кнізе “Вырай” В. Блакіта (Мінск, 1986).

успамінаў Генадзь Мікалаевіч. – Ніякія разумныя падручнікі і ўніверсітэцкія лекцыі не маглі даць такога глыбіннага адчування гісторыі і характару расійцаў і ўкраінцаў, як мудрыя і бязлітасныя развагі гэтых двух выдатных майстроў мастацкага слова. Можа, якраз светлай памяці Віктар Пятровіч прывучыў мяне заўсёды спачуваць затурканаму і скалечанаму жыццём так званаму простаму чалавеку, на якім урэшце і трымаецца ўсё ў гэтым зусім не лепшым свеце. А без Дзмітра Васільевіча я так глыбока не зразумеў бы ні трагедыі нашых паўднёвых суседзяў у трыццатыя і саракавыя гады мінулага стагоддзя, ні шчымлівага адчаю шаўчэнкаўскіх вершаў і журлівых песень-дум сівабародых кабзароў. І было ж яшчэ сумоўе з негаманкім, строгім літоўцам Юсцінасам Марцінкявічусам, з чарнавокім, неспакойным малдаванінам Паўлам Боцу, з маўклівым, загадкавым латышом Марысам Чаклайсам, з паважным, удумлівым казахам Алжасам Суляйменавым...»

Пасля гэтых слоў ужо па-іншаму чытаюцца дарчыя надпісы з бібліятэкі паэта...

“Г. Буравкіну. Дорогой Гена! Я всегда тебя помню и люблю. Хочу, чтобы у тебя и твоей Родины было хорошо. Март 1989 г. В. Астафьев”*

“Дзякую, дорогой Генадзь, за землю беларускую, за стихи, за чистое небо. Искренне П. Боцу”**.

“Геннадию –
Мы просим невечной весны
у солнца, невечного лета.
На этом побыть берегу
хотим среди зноя и лета.

Марис

Минск, 15.09.96”***.

“Генадзю Буравкіну – моему білоруському братові, з поклонамі серця, – Д. Павличко. 23.II.85”.

“Генадзю Буравкіну
Дорогий Генадзю, все минеться,
Тільки не минеться Білорусь,
Буде вічне слово твого серця,
Як безсмертний Ваш герой Кастусь!
Житиме твоя вітчизна й мова,
Твоя пісня і твоя любов –
На руїнах встане Vita nova,
Що було святе, те буде знов!
29.III.2007
Київ”****.

* Дарчы надпіс на кнізе “Рассказы” В. Астаф’ева (М., 1984).

** Дарчы надпіс на кнізе “Избранная лирика” П. Боцу (М., 1972).

*** Дарчы надпіс на кнізе “Конь в янтаре” М. Чаклайса (Рыга, 1990).

**** Дарчы надпісы Д. Паўлычкі на кнігах: “Сонеты” (М., 1978) і “Погоня” (разам з В. Піліп’юком; Київ, 2004).

Што ж датычыць наступнага дарчага надпісу, то ў яго таксама ёсць свая маленькая гісторыя. Неяк пры сустрэчы знакаміты паэт Андрэй Вазнясенскі даведаўся, што ў Бураўкіна ёсць лішні асобнікі кнігі “Парабола”, якая пасля выхаду стала бібліяграфічнай рэдкасцю і якую Генадзь Мікалаевіч і падарыў цяпер аўтару. У адказ Вазнясенскі напісаў: “Я рад, Геннадий, что нас свела, наконец, Парабола”. Іншым жа разам засведчыў: “19-82. Дорогому Геннадию Буравкину – в его божественном краю – спасибо Тебе за Твой край и Твою поэзию – с нежной дружбой Андрей Вознесенский”*****.

Увогуле дарчыя аўтографы Бураўкіну можна цытаваць доўга, бо сярод тых, хто пакінуў пэўны след у ягоным лёсе, былі, апроч ужо названых, беларусы Алесь Адамовіч, Мікола Аўрамчык, Янка Брыль, Дзмітрый Бугаёў, Іван Бурсаў, Рыгор Бярозкін, Гаўрыіл Вашчанка, Зоська Верас, Анатоль Вярцінскі, Навум Гальпяровіч, Радзім Гарэцкі, Юрка Голуб, Генрых Далідовіч, Леанід Дайнека, Уладзімір Дамашэвіч, Аляксандр Дракахруст, Аляксей Дудараў, Вольга Іпатава, Віктар Каваленка, Віктар Казько, Пётр Клімук, Анатоль Клышка, Уладзімір Ліпскі, Мікалай Матукоўскі, Ніна Мацяш, Міхась Міцкевіч, Пімен Панчанка, Аляксей Пысін, Алесь Разанаў, Васіль Сёмуха, Янка Сіпакоў, Міхась Стральцоў, Валянцін Тарас, Кастусь Цвірка, Васіль Шаранговіч, Ігар Шклярэўскі, Леанід Шчамял’ёў, Яўген Еўтушэнка, Рыма Казакова і яшчэ вельмі і вельмі многія.

Аднак пра найбольш блізкіх сяброў усё ж трэба сказаць асобна.

“З САРДЭЧНАЙ ЛАСКАЙ”

“Дарагі Генадзь, прымі гэты шматпакутны дар ад удзячнага аўтара – за дружбу, вернасць і так – назаўжды”, – так напісаў Васіль Быкаў у чэрвені 1984 г. на выданні свайго “Знака бяды” – твора, што два гады не выходзіў з-за прэ-тэнзій Галоўліта. Быкаў паведамляў у той час у лісце да сабрата па пяры – пісьменніка-франтавіка Віктара Астаф’ева: “Повесть эта много-страдальная, обрезана и обкорнана при каждом издании... Поэтому когда ты споткнешся на стр. 178 между главами 15 и 17, знай – здесь вынута глава с описанием раскулачивания и высылки, в которых принимал участие Гончарик, отчего и застрелился. Ну, а далее тоже всего хватает – по крупному и мелочам...”*****.

***** Дарчы надпіс на кнізе “Соблазн” А. Вазнясенскага (М., 1979).

***** 3 ліста В. Быкава ад 16 снежня 1985 г.

І яшчэ дарчыя надпісы, якія нельга не згадаць. “Дарагому Генадзю – з перакананнем, што пачуцці сяброўства даўжэйшыя за жыццё. *Васіль Б. Лістапад 89*”, – гэтак напісаў Васіль Уладзіміравіч на кнізе “У тумане” “дарагому Генадзю, які заўжды дарагі” (быкаўскі каламбур з іншага надпісу*). А гэта ўжо апошні аўтограф: “Міламу Генадзю, даўняму і нязьменнаму сябру майму, з сардэчнай ласкай. *Васіль. 28.V.03*”**. Быкаў, які толькі-толькі вярнуўся з Прагі, запрасіў у той майскі дзень Бураўкіна ў гасці. Генадзь Мікалаевіч пасля апавядаў: «У ягоных вачах была стома, прытым нават не фізічная – здавалася, што чалавек стаміўся жыць. Вось гэта прамільгнула ў ягоных вачах, калі мы сустрэліся і абняліся...

Першае, што я спытаў:

– Васіль, ты надоўга?

Ён паглядзеў на мяне “новымі”, сумнымі вачамі і сказаў:

– Назаўсёды» [6].

Менш чым праз месяц Быкава не стала...

“Тых, хто патрапіў пад руку,

Я не заўсёды гледзіў...

Земляку і дружбаку,

Няўрымснаму Генадзю!”*** –

гэта ўжо аўтограф іншага блізкага сябра – Рыгора Барадуліна, які быў шчодры на вершаваныя экспромты.

“Люблю цябе ва ўсе часы,

Ва ўсе гадзіны і хвіліны.

Генадзь!

Хай нашы галасы

Шумяць,

Як ціхія хваіны...

24.II.95

Рыгор”.

А гэтае пажаданне, напісанае вясной 2010-га, амаль спраўдзілася, бо наперадзе ў двух паэтаў былі яшчэ чатыры гады: “Самаму вернаму сябру Генадзю Бураўкіну – каб мы яшчэ доўга чуліся і бачыліся!”**** Яны і з жыцця пайшлі амаль гэтаксама, як прыйшлі – адзін за адным, з розніцай у некалькі месяцаў...

Аднак яшчэ больш, чым Рыгор Барадулін, падарыў-падпісаў кніг Бураўкіну іншы народны паэт – Ніл Гілевіч. Пра гэтае сяброўства таксама варта сказаць колькі слоў.

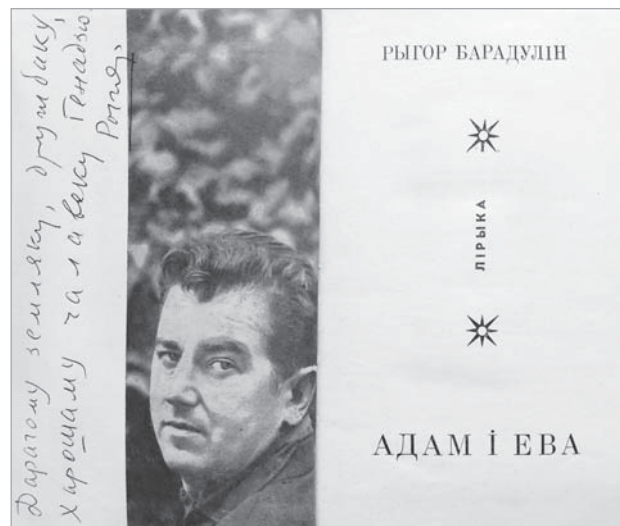
Генадзь Бураўкін быў яшчэ студэнтам БДУ, калі яны пазнаёміліся. Ніл Гілевіч па праве старэйшага таварыша не проста вылучаў – ён падтрымліваў

* Дарчы надпіс на кнізе “Праўдай адзінай” В. Быкава (Мінск, 1984).

** Дарчы надпіс на кнізе “Доўгая дарога дадому” В. Быкава (Мінск, 2002).

*** Дарчы надпіс ад 29 ліпеня 1973 г. на кнізе “Журавінка” Р. Барадуліна (Мінск, 1973).

**** Дарчы надпіс ад 26 красавіка 2010 г. на кнізе “Перакуленае / Опрокинутое” (М., 2010).

Дарчы надпіс Рыгора Барадуліна на кнізе “Адам і Ева”.

паэтаў-студэнтаў Генадзя Бураўкіна і Рыгора Барадуліна. Але неўзабаве Барадулін раз і назаўжды разышоўся з Гілевічам, Бураўкін жа сябраваў амаль усё жыццё, называў яго знаным майстрам беларускага мастацкага слова і прысвяціў яму не толькі некалькі артыкулаў, але і вершы, у тым ліку “Не, я ўжо даўно не малады...” і “Ну што, браткі Рыгор і Ніле...”. Аднак і Ніл Сымонавіч неаднойчы пісаў пра Бураўкіна – варта згадаць яго артыкулы “Маладая паэзія”, “Дык ці ёсць у нашай паэзіі вершы для песень?”, “І стаў вытокаам радасці радок”****, а таксама паэтычную пародыю “Я іду” на аднайменны верш Бураўкіна. Апроч таго, Генадзю Бураўкіну прысвечаны многія старонкі Гілевічавых дзённікаў. Гэтыя дзённікі Ніл Сымонавіч друкаваў яшчэ пры жыцці, і Генадзь Мікалаевіч чытаў іх. Яны канчаткова і развялі іх...

Увогуле, гэта быў своеасаблівы сяброўскі квартэт пісьменнікаў-аднадумцаў: Васіль Быкаў, Ніл Гілевіч, Генадзь Бураўкін і Мікалай Матукоўскі, славуты “известинец” і драматург. Аднак жыццё склалася так, што ўжо ў “нулявыя” гады Гілевіч паступова разышоўся з усімі сябрамі: спачатку з Быкавым, потым – з Матукоўскім, апошнім не стрываў Бураўкін – пасля публікацыі дзённікаў, у якіх Ніл Сымонавіч не найлепшым чынам адгукаўся не толькі пра Барадуліна, але і пра Быкава з Бураўкіным. Паказальна, што нават даведаўшыся пра смяротны дыягназ таго, з кім яго звязвала працяглае – амаль 60 гадоў – сяброўства, Гілевіч усё адно не патэлефанаваў колішняму сябру. Яны так і пайшлі з жыцця – расчараваныя і знявераныя адзін у адным.

Між тым і да сёння ў бібліятэцы Бураўкіна захоўваецца больш за тры дзясяткі кніг Гілевіча з цёплымі словамі і прызнаннямі...

**** Адпаведна: Маладосць, 1958, № 7; Літаратура і мастацтва, 1977, 27 чэрв.; у кнізе “Удзячнасць і абавязак” (Мінск, 1972).

“Генадзю Бураўкіну – сябру, пры сустрэчы з якім у жыцці яшчэ больш жыць хочацца, паэту, пры сустрэчы з якім у друку душа радуецца. *Ніл Гілевіч. 29.3.57*”.

“Дарагім Юлі і Генадзю, будзем даражыць роднасцю – гэта тое, чым благаславіў нас лёс. Дзякую за ўсё добрае, што вы зрабілі для мяне. На ўспамін пра адзін слаўны, нядаўні вечар. *6.10.83. Ніл Гілевіч*”.

“*Юлі і Генадзю Бураўкіным.*

Калі святло ў душы сяброў,

Тады і мне іх свеціць слова.

Дык будзь жа, братачка, здароў!

Будзь, пані Юлечка, здарова!

20.2.85

*Ніл Гілевіч**.

“АД ШЧЫРАГА СЭРЦА...”

Упершыню яны ўбачыліся падчас рэспубліканскай нарады маладых пісьменнікаў восенню 1955-га, але бліжэй лёс звёў іх праз два гады, летам 1957-га, калі, студэнтам-трэцякурснікам БДУ, Бураўкін па прапанове Уладзіміра Караткевіча прыехаў на журналісцкую практыку ў аршанскую газету “Ленінскі прызыў” і пэўны час жыў у хаце сябра. Пра гэта Генадзь Мікалаевіч падрабязна напісаў у эсэ “На беразе Дняпра” [7].

Пасля яны ўсё жыццё заставаліся калі не сябрамі, дык добрымі таварышамі. Як галоўны рэдактар “Малодосці” Бураўкін не раз друкаваў творы Караткевіча – пад вокладкай з фірмавай валашкай былі апублікаваныя аповесць “Лісце каштанаў” і некалькі эсэ. Прыгадваючы пазней працу ў часопісе, Генадзь Мікалаевіч так пісаў пра старэйшага сябра: “Зачароўваў сваімі фантазіямі добразычлівы і гаваркі Уладзімір Караткевіч”.

Пра гэтыя стасункі красамоўна сведчыць не толькі згаданае бураўкінскае эсэ, але і дарчыя аўтографы Уладзіміра Сямёнавіча, напрыклад апошні, зроблены на кнізе “Чорны замак Альшанскі” менш чым за паўгода да ягонай смерці: “Міламу Генадзю Бураўкіну на ўспамін аб днях не заўсёды залатой (і ўсё ж залатой) нашай малодасці, калі былі мы здаровыя (і са здаровым апетытам), аптымiстычныя і вясёлыя, нягледзячы ні на што, моцныя як скалы. Ад усяго сэрца. *Ул. Караткевіч. Лютыга 84 г.*”.

Зрэшты, гэта не адзіная караткевічаўская кніга ў бібліятэцы Бураўкіна – усяго захаваліся чатыры яго кнігі з дарчымі надпісамі. Павінна быць яшчэ пятая, але яе – няма...

Яе Уладзімір Сямёнавіч падарыў у пачатку 1980-х жонцы Бураўкіна Юліі Якаўлеўне. Я даведаўся пра гэта выпадкова, калі, працуючы ў ар-

хіве аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, натрапіў на пісаны-перапісаны чарнавы аўтограф:

«Мілай Юленьцы Якубаўне Бураўкінай, Вельцэшаноўнай, Асьвечанай, – гэтага пяшч[отнага] “Кала”, улюбёнага ім і знявечанага горай, чым сеньёр Фільбер з Кенсі знявечыў бедныя стварэнні рук Кала жывога, – дорыць ад шчырага сэрца гаротны Уладзімір Караткевіч, у якога няма “Кала” цэлага, з рукамі і нагамі і ўсім іншым, неабходным і бургундцу, і беларусу “Кала[”], а цяпер не будзе і такога, які двойчы перахварэў чумой (а дзе імунітэт?), двойчы пахаваў адзіную жонку, але затое быў законапаслушны і аніразу не паўстаў.

Застаюся
законапаслушны
Ул. Караткевіч.

29 сакавіка 82 г.» [8].

Размова, пэўна, ідзе пра кнігу “Кала Бруньён” французскага пісьменніка Рамэна Ралана, якую Караткевіч, мусіць, падараваў Юліі Бураўкінай, ва ўсялякім выпадку, мяркуючы па працытаным аўтографі, меў цвёрды намер гэта зрабіць. (І ў гэтай сувязі некалькі тлумачэнняў да дарчага надпісу: сеньёр Фільбер з Кенсі – адзін з персанажаў аповесці “Кала Бруньён”, падзеі ў якой адбываюцца падчас эпідэміі чумы, ад яе гіне жонка галоўнага героя Фільбера дэ Во.)

Аднак дзе тая кніга? Я пытаўся ў Юліі Якаўлеўны, але яна не помніць, каб кніга была ў іх доме. І не дзіва – Караткевіч мог падарыць томік Рамэна Ралана сорак гадоў таму. Няўмольны час прыносіць не адны толькі здабыткі – разам з чаканымі дарамамі ён напаўняе жыццё абавязковымі стратамі.

Спіс літаратуры

1. **Бураўкін, Г.** Выбраныя творы / Г. Бураўкін. – Мінск : Кнігазбор, 2009.
2. **Г. Буравкін:** Год торопят нас... / гутарка М. Мікуліча з Г. Бураўкіным // *Нёман*. – 1996. – № 8. – С. 8–9.
3. **Бураўкін, Г.** Лісты да запатрабавання : вершы і паэмы / Г. Бураўкін. – Мінск : Кнігазбор, 2010. – С. 208.
4. **Танк, М.** Збор твораў : у 13 т. / М. Танк. – Мінск : Беларуская навука, 2010. – Т. 10. Дзённікі (1960–1994) / рэд. тома А. У. Бразгуноў ; падрыхт. тэкстаў і камент. : У. М. Казбярук, А. У. Бразгуноў, А. Р. Шаркун ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы. – С. 395.
5. **Бураўкін, Г.** “Як многа ў гэтым гуку...” / Г. Бураўкін // *Скарыніч : літаратурна-навуковы гадавік*. Вып. 10. – М. : ПКЦ “Альтекс”, 2011. – С. 121–125.
6. **Шапран, С.** Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах / С. Шапран. – Мінск – Гародня, 2009. – С. 739.
7. **Бураўкін, Г.** На беразе Дняпра / Г. Бураўкін // *Уладзімір Караткевіч. Быў. Ёсць. Буду!* : успаміны, інтэрв’ю, эсэ / уклад. Г. Шаблінскай. – Мінск : Маст. літ., 2005. – С. 144–148.
8. **Адзел рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі.** – Ф. 11. Воп. 2. Адз. зах. 74. Арк. 7.

* Дарчыя надпісы на кнігах адпаведна: “Песня ў дарогу” (Мінск, 1957), “Роднасць” (Мінск, 1983) і “Святлынь” (Мінск, 1984).

